

Ramnefjell i Dagbladet 15/4-22;

«Fredsbevegelsen er død»

Publisert fredag 15. april 2022 - 07:50

Kommentar:

Fredsbevegelsen er død

Fredsbevegelsen er utdatert og akterutseilt. Enkelte er blitt reine nyttige idioter for Russland etter invasjonen i Ukraina. Nå må vi finne den opp på nytt.

Billedtekst: «EN NY FREDSDEBATT: Vi mangler en god debatt om hva som kan skape fred på sikt, og vi mangler troverdige aktører som kan dyrke den fram, skriver Dagbladets politiske redaktør.»

«**Vi må få slutt** på krigene». Tittelen ser uskyldig ut, og er skrevet av en nestor i norsk fredsbevegelse, Fredrik Heffermehl (83). Analysen som følger i [debattinnlegget hans](#), som sto på trykk i Klassekampen i mars i år, er høyst oppsiktsvekkende. Han begynner forsiktig: «Krigen i Ukraina er utilgivelig», «angrepskrig er folkerettens verste forbrytelse». Konklusjonen er desto mer overraskende: «Våpensendinger til Ukraina kan bare forlenge og forsterke lidelsene» og «Det sjokkerende med Ukraina er at Russland følger i Vestens lovløse spor.»

Heffermehl er etter hvert blitt en litt outrert skikkelse. Den tidligere presidenten i paraplyorganisasjonen Norges Fredsråd – med «fast» økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet, er de seinere åra mest kjent for å hakke på Nobels fredspris, som han mener ikke deler ut prisene i tråd med Nobels testamente. Som skrekkeksempel på fredsbevegelsens utdaterte analyser, er han likevel interessant. De siste ukene har han utmerket seg med innlegg på Facebook av typen «Butsja – massakre under falskt flagg?». Etter tiår med fredsaktivisme er det bare konspirasjoner igjen.

Fredsbevegelsen ligger nærmest i ruiner etter Russlands invasjon i Ukraina. Bredere forstått, som kampen mot USA-dominans og Nato-medlemskap, står de politiske aktørene nakne igjen. I Norge har spørsmålet vært definerende. Det førte til splittelsen på venstresida og opprettelsen av SF (seinere SV).

Nå har historien forlatt dem. SV (og Rødt) vil likevel ikke gi slipp på Nato-motstanden, til tross for at deres egne velgere vender dem ryggen i dette spørsmålet, og til tross for at det ikke finnes noen realistisk alternativ plan til Nato-forsvar av Norge. Det blir ingen fred uten sikkerhet, og det blir ingen sikkerhet med analyser som er utgått på

dato og som framstår som stivbeinte overlevninger – bevart for å unngå krangel med voktere av partienes opprinnelsehistorier.

Mens krigen raser i Ukraina, har vi ingen fungerende fredsbevegelse. Det kan virke naturlig. Hvem har svaret på hva som kan skape fred, når en overraskende krig nettopp har brutt ut og stadig eskalerer? Når en sterkere militarisering, og fysisk, økonomisk og diplomatisk konfrontasjon framstår som en klar nødvendighet, er det likevel urovekkende at vi mangler noe som kan balansere dette. Vi mangler en god debatt om hva som kan skape fred på sikt, og vi mangler troverdige aktører som kan dyrke den fram.

Spørsmålet er hva det vil si å jobbe for fred etter Russlands overfall på Ukraina? Det finnes ingen klare svar, men det finnes opplagte spor. Her er noen:

****Sanksjonspolitik**k er viktig og riktig, men for at de skal kunne føre til noe annet enn stadig økende spenning må den også kunne ha positive utveier. I dag er det ikke lett å tenke seg avspenning i Ukraina-krigen, men sanksjonspolitik må kunne motivere «god oppførsel». Vil for eksempel vestlige land være villige til å lette sanksjoner hvis Russland trekker seg tilbake – selv om Putin fortsatt sitter ved makta?

****Kamp mot ulikhet** bør være både en innenrikspolitisk og utenrikspolitisk toppprioritet. Økende ulikhet er destabiliserende, fordi det undergraver tillit i samfunn, og mellom samfunn. Hvis rike, demokratiske land skal være troverdige forsvarere av liberale verdier må det skapes allianser med utviklingsland. Bistand, handelsmuligheter og ettertrykkelig kompensasjon for å styrke klimainnsatsen må være ingredienser. Den første testen blir å hjelpe land i Midtøsten som snart vil rammes av sterkt økende matvarepriser som følge av krigen i Ukraina. Interessant nok vil vestlige land også kunne ha mye å lære av sin egen innsats for demokratiarbeid i mer ustabile deler av verden. Fredsarbeidere, diplomatiet og sivilsamfunnsaktører har lært bort verdien av bygge ned forskjeller mellom by og land, nord og sør. Nå er det viktig lærdom også her hjemme.

****Forholdet til Kina** vil være en nøkkel. Liberale demokratier kan bli utfordret av en allianse mellom Russland og Kina som har blitt stadig sterkere, og hvor den autoritære utviklingen er svært tydelig. Det er en hel serie med utviklingstrekk i Kina å være sterkt bekymret for, som opprustning, tyveri av patenter og landets aggressive diplomatiske reaksjoner mot land som utfordrer Kinas politikk når det gjelder Taiwan og menneskerettigheter. I en mer tilspisset situasjon, hvor Russland flytter grenser i overført og praktisk betydning, bør vi likevel være forsiktige med å bidra til å forsterke alliansen. Kina har helt andre økonomiske interesser, for eksempel en utenrikshandel som er avhengig av gode forhold til vesten. Her kan det ligge muligheter for sammenkobling med vesten, selv om balansegangen vil være vanskelig.

****Atomnedrustning** er et klassisk område for fredsarbeid, og fortsatt aktuelt. Ensidig nedrustning i krigstid er selvsagt ingen god idé, men alle spor - særlig å hindre spredning og dermed større fare for bruk av atomvåpen, er nødvendig å følge.

****Digital avspenning**, eller «digital nedrustning» som sikkerhetsanalytiker Hedda Langemyr [har kalt det](#), må tas på alvor. Kampen mot konspirasjonsteorier og falske nyheter må tas fra dag til dag, og krever bred innsats. Dette kan være et nytt hovedelement i en folkelig fredsmobilisering. Fredsprisen i fjor til Maria Ressa og Dmitrij Muratov var på riktig spor. Det var en tydelig støtte til etterrettelighet og fakta i en virkelighet som trues av krefter som vil forvirre og så splid, splitte og herske. Ironisk nok står altså det nye fredsarbeidet i direkte kamp mot enkelte av de som til nå har kalt seg fredsaktivister, men som er fanget av konspirasjoner og desinformasjon.

Den siste fredsbevegelsen fikk momentum da etterkrigstida gikk over i ungdomsopprøret på 60-tallet, og var preget av de spesifikke historiske betingelsene - hvor blant annet USAs krigføring i Vietnam la mye av grunnlaget for analysene. Det har blitt hengende ved.

Det er fortsatt rikelig grunnlag for å kritisere USA. Landet vil for eksempel ikke vil være med i den internasjonale straffedomstolen, som kan straffeforfølge krigsforbrytelser og folkemord som USA selv er med på å sette søkelyset på i Ukraina. Likevel, en fredsbevegelse som har en helspent anti-amerikansk refleks, blir blind for nye trusler, og har ingen verdi.

Vi trenger en fredsbevegelse, og i alle fall en livskraftig fredsdebatt. Fredsbevegelsen er død – leve fredsbevegelsen.